

УДК 332.12 (477)

М. В. Гобрей,
аспірант, Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СФЕРИ В РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

М. Hobrey,
graduate student of Mukachevo State University

ORGANIZATIONAL MECHANISM OF DEVELOPMENT OF INFRASTRUCTURE OF INVESTMENT
SPHERE IN REGION (AT THE EXAMPLE OF TRANSCARPATHIAN REGION)

Досліджено суть інвестиційної інфраструктури регіону та означено зміст поняття. Представлено особливості організації інвестиційної діяльності в Закарпатській області та її інституцій в економічному просторі регіону. Визначено практичні тенденції інвестиційного розвитку області: позитивні та негативні моменти. Запропоновано схему організаційного механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери регіону, зміст її складових.

The essence of investment infrastructure of the region is investigated and content of the concept is defined. The peculiarities of the organization of investment activity in the Transcarpathian region and its institutions in the economic space of the region are presented. The practical trends of the investment development of the region are defined: positive and negative points. The scheme of the organizational mechanism for the development of infrastructure of the investment sphere of the region, the content of its components is proposed.

Ключові слова: інфраструктура, інфраструктура інвестиційної сфери регіону, інвестиційна інфраструктура, інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал, інвестиційна активність, інвестиційний процес, регіон.

Key words: infrastructure, investment infrastructure of the region, investment infrastructure, investment attractiveness, investment potential, investment activity, investment process, region.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах сьогодення все більше поглиблюється проблема відсутності належного інвестування регіонів, особливо це стосується Закарпатської області. Основною причиною диспропорцій щодо розміщення інвестиційних ресурсів в області є відсутність належного функціонування організаційного механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери, державної та ре-

гіональної політики щодо підтримки суб'єктів інвестиційної інфраструктури, несформованість та неналежне використання інвестиційного потенціалу регіону. Тому одним із найбільш перспективних напрямів соціально-економічного розвитку регіону, на наше переконання, є структурна модернізація його інвестиційної інфраструктури, котра виступає, по-перше, базовим джерелом зростання прибутковості суб'єктів господарювання в

Таблиця 1. Морфологічний аналіз поняття "інвестиційна інфраструктура"

Автор, джерело	Зміст
Лещук Г.В. [1, с. 22]	інвестиційна інфраструктура регіону - це організаційно-технічна, матеріальна, фінансово-кредитна, інформаційна та інвестиційно-консультативна системи регіону, що сприяють ефективному формуванню, розподілу реальних інвестицій та надання послуг, взаємодію виробників та споживачів фінансових послуг за правилами, визначеними державою та її регуляторними органами для розвитку регіональної інвестиційної діяльності та комерціалізації інвестиційного процесу
Семенов В.Ф., Фроліна К.Л. [2, с. 111]	регіональна інвестиційна інфраструктура регіону - система спеціалізованих інститутів основного та допоміжного призначення та їх територіально організованих мереж, створюються для консолідації активів регіону і оптимального використання його інвестиційного потенціалу
Подерня- Масюк Ю.А. [5, с. 7]	інвестиційна інфраструктура регіону - система спеціалізованих інвестиційних інститутів основного та допоміжного призначення та їх територіально організованих мереж, функціонування яких спрямоване на створення умов для фінансових, матеріальних та інтелектуальних вкладень інвесторів з метою підвищення соціально-економічного розвитку регіону
Пілевич Д.С. [7, с. 51]	інвестиційна інфраструктура як сукупність організацій, установ, посередників, що обслуговують і забезпечують реалізацію інвестиційних процесів у країні
Бахматюк О.Р. [6, с. 80-82]	інвестиційна інфраструктура розкривається через систему механізмів, правил і норм інвестування, а також інвестиційних відносин, націлених на максимізацію ефективності реалізації і керуваності інвестиційного процесу, в тому числі за рахунок включення в нього посередницьких інститутів
Бланк І.А. [3, с. 67]	інвестиційна інфраструктура включає найбільш важливі галузі економіки, установи і засоби, які безпосередньо забезпечують процес безперервного здійснення інвестицій

Джерело: узагальнено автором на підставі проведеного дослідження.

області, по-друге, сприяє активізації інвестиційної діяльності суб'єктів та їх залучення до стратегічних програм розвитку та повноцінного використання інвестиційного потенціалу області. Зазначене й визначає актуальність обраного наукового дослідження та визначає основні наукові напрями дослідження, що стосуються підходів до визначення змісту організаційного механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери, оцінки та розробки зазначеного механізму задля реалізації інвестиційного потенціалу регіону.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам дослідження організаційного механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери регіону в наукових роботах присвячено достатньо уваги. Зокрема теоретичним і практичним проблемам з досліджуваної наукової проблематики приділяється велика увага в роботах таких вітчизняних науковців, як: Бахматюк О.Р. [6], Бланк І.А. [3], Лещук Г.В. [1], Семенов В.Ф., Фроліна К.Л. [2], Подерня-Масюк Ю.А. [5], Пілевич Д.С. [7] та ін. Втім, залишаються недостатньо вивченими питання, що стосуються наявного стану та можливостей оптимізації організаційного механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери в регіональному аспекті, а саме Закарпатської області. Зазначене визначає необхідність подальшого дослідження, а отже, обумовлює вибір теми і мети наукового дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження складових та особливостей інвестиційної діяльності та організаційного механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери в Закарпатській області.

ОПИС ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Створення і розвиток інфраструктури інвестиційної сфери регіону є одним із головних завдань регіональ-

ної влади. Його дослідження ускладнюється необхідністю структурної характеристики, що пов'язана із частими змінами у економіці регіону, розвитком нових форм господарювання, необхідністю збереження і відтворення інноваційного потенціалу, розвитку трудових ресурсів та впливом науково-технічного прогресу на інвестиційні процеси регіону.

Проблеми розвитку і функціонування окремих елементів інфраструктури інвестиційної сфери неодноразово висвітлювалися у економічній літературі. Однак вони досі не систематизувалися, а інфраструктуру інвестиційної сфери досі не досліджено як важливу складову інвестиційної системи регіону. Внаслідок цього виникає потреба у дослідженні розуміння поняття "інфраструктура інвестиційної сфери регіону" як економічної категорії, перш ніж перейти до розгляду структурної характеристики організаційного механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери регіону.

Результати дослідження засвідчили, що в економічній літературі немає єдиного наукового підходу щодо визначення змістовних характеристик, елементів, місця та значення поняття "інфраструктура інвестиційної сфери регіону". Базові основи сутності досліджуваного поняття закладені у родоначальному понятті "інфраструктура" (у перекладі з латини означає "основу", "фундамент"), яке вперше в економічній науці застосував американський дослідник П. Розенштейн-Родан і визначив як умови навколишнього суспільного середовища необхідні для того, щоб промисловість була спроможна здійснювати перший ривок, а також включив до інфраструктури базові галузі економіки: енергетику, транспорт, зв'язок, вважаючи, що їх розвиток повинен йти попереду швидше окупних і прямо продуктивних інвестицій [8].

Наукові пошуки засвідчують існування різноманітних констатацій досліджуваного поняття. Більш поширеним щодо вживання є поняття "інвестиційна інфраструктура регіону", що на наше переконання є тотожним досліджуваному поняттю (табл. 1).

Таблиця 2. Показники інвестиційної діяльності Закарпатської області

Показник	Період						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Всього капітальних інвестицій в Україні, млн грн	180576	241286	273256	249873	219420	273116	326163,7
Капітальні інвестиції у Закарпатській області, млн грн	2205	3052	2736	2646	2639	3778	3721,4
- їх частка у капітальних інвестиціях країни, %	1,2	1,3	0,9	1,1	1,3	1,5	1,1
Індекси капітальних інвестицій, %	109,8	133,7	81,8	87,1	94,6	114,1	93,9
Капітальні інвестиції на одну особу, грн	1773,9	2449,0	2189,2	2111,9	2101,9	3007,0	2961,6
Питома вага капітальних інвестицій у ВРП області, %	14,41	16,90	12,78	12,36	10,94	13,05	13,38
Прямі інвестиції, млн дол. США	364,4	348,5	406,4	437,5	334,2	311,8	317,7
- їх частка у прямих інвестиціях країни, %	0,80	0,72	0,79	0,81	0,82	0,86	0,84
Індекси прямих інвестицій, %	100,2	95,6	116,6	107,7	76,4	93,3	101,9
Прямі інвестиції на одну особу населення, дол. США	293,1	279,6	325,1	349,2	266,2	248,1	252,9

Джерело: розраховано автором на підставі даних Головного управління статистики у Закарпатській області: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>

Таблиця 3. Структура капітальних інвестицій за джерелами, залучених в економіку Закарпатської області, за період 2010–2016 рр.

Показник	Період						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Всього капітальних інвестицій в Україні, млн грн, у т. ч.:	180576	241286	273256	249873	219420	273116	326163,7
- за рахунок коштів державного бюджету, %	6,4	4,4	3,1	1,9	0,7	3,2	2,2
- за рахунок коштів місцевих бюджетів, %	8,6	4,0	4,4	5,3	6,2	10,9	13,0
- за рахунок власних коштів підприємств та організацій, %	31,9	29,2	38,5	39,8	41,3	41,5	48,5
- за рахунок кредитів банків та інших позик, %	10,8	22,1	7,0	8,5	1,4	1,4	1,8
- за рахунок коштів іноземних інвесторів, %	4,9	2,4	0,1	0,1	0,6	0,7	0,8

Джерело: розраховано автором на підставі даних Головного управління статистики у Закарпатській області: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>

Економічна категорія "інвестиційна інфраструктура" сьогодні є широко вживаною, проте науковий пошук у цій сфері характеризується різноманітністю методологічних підходів, що ускладнює її узагальнення змісту та структури.

Варто відзначити, що більшість науковців вважають, що інвестиційна інфраструктура є складником системи загальної ринкової чи фінансової інфраструктури, яка є визначальним чинником забезпечення ефективного розвитку економіки держави загалом та виробничої сфери зокрема, що впливає на інвестиційну привабливість регіонів, темпи розвитку суспільного виробництва. При цьому деякі з дослідників спробували виділити ринкову інфраструктуру й інвестиційну як окремі, що дуже пов'язані між собою та доповнюють одна одну [1, с. 21].

Інколи автори ототожнюють досліджуване поняття із інвестиційним потенціалом, інвестиційною привабливістю чи інвестиційною спроможністю. Так, на переконання Г.В. Лещук: з позиції інвестиційного розвитку та акумулювання фінансових ресурсів сучасна регіональна інфраструктура повинна ґрунтуватись на умовах створення сприятливого інвестиційного клімату та середовища; збалансування загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів з визначенням пріоритетних напрямів регіонального розвитку, тобто на-

прямів соціально-економічної політики, що найбільшою мірою сприятимуть досягненню поставлених поточних та довгострокових цілей соціально-економічного розвитку інфраструктури регіону; формування інвестиційного потенціалу регіону й підвищення інвестиційної привабливості шляхом зменшення негативного впливу інвестиційних ризиків, що повною мірою впливатиме на формування валового регіонального продукту [10, с. 184]. Однак, на наше переконання, інвестиційна привабливість та потенціал не є тотожними із поняттям інвестиційної інфраструктури, а лише виступають у якості структурного елемента інфраструктури інвестиційної сфери регіону, оскільки є основою її формування через поширення та реалізацію інвестиційних процесів.

На основі аналізу підходів вітчизняних і зарубіжних учених до тлумачення категорії "інфраструктура інвестиційної сфери регіону" та дослідження змісту родових понять (інвестиційна інфраструктура, інвестиційна структура регіону) та похідних понять (інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал, інвестиційна спроможність), запропоновано власне визначення дефініції. Інфраструктура інвестиційної сфери регіону — це максимальні можливості регіону щодо раціонального залучення та використання інвестиційних ресурсів з врахуванням природно-геополітичних та соціально-еконо-

Таблиця 4. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, залучених в економіку Закарпатської області, за період 2010–2016 рр. (%)

Показник	Період						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Сільське, лісове та рибне господарство	2,3	2,4	2,1	3,0	2,2	2,6	2,8
Промисловість	20,1	14,9	24,1	27,5	28,3	22,8	31,7
Будівництво	37,3	37,1	48,2	44,2	49,3	42,1	33,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	5,0	3,6	5,3	5,9	3,0	2,6	3,7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	4,6	5,6	5,1	4,0	2,5	9,2	7,1
Тимчасове розмішування й організація харчування	0,7	0,4	0,8	0,5	0,8	0,9	0,5
Інформація та телекомунікації	0,1	0,4	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
Фінансова та страхова діяльність	0,3	0,3	0,6	0,7	0,4	1,0	0,8
Операції з нерухомим майном	3,9	22,5	2,9	2,9	2,0	1,7	2,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	4,1	1,6	1,5	0,8	0,6	0,2	0,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	9,2	2,0	0,9	0,4	0,6	0,5	0,6
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	7,8	5,9	5,4	5,2	6,2	12,5	13,5
Освіта	1,1	0,9	0,9	1,2	1,3	1,3	1,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,8	1,9	1,6	2,7	1,7	1,8	2,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,4	0,2	0,3	0,6	0,4	0,5	0,1
Надання інших видів послуг	0,1	0,3	0,0	0,1	0,6	0,2	0,1

Джерело: розраховано автором на підставі даних Головного управління статистики у Закарпатській області: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>

мічних передумов для здійснення інвестиційної діяльності з метою досягнення сталого розвитку регіону.

Практичні аспекти формування інфраструктури інвестиційної сфери пропонуємо розглянути на прикладі

Закарпатської області, яка є унікальна за своїм природним потенціалом серед регіонів України. Область межує з 4 країнами Європейського Союзу (Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією), але, незважаю-

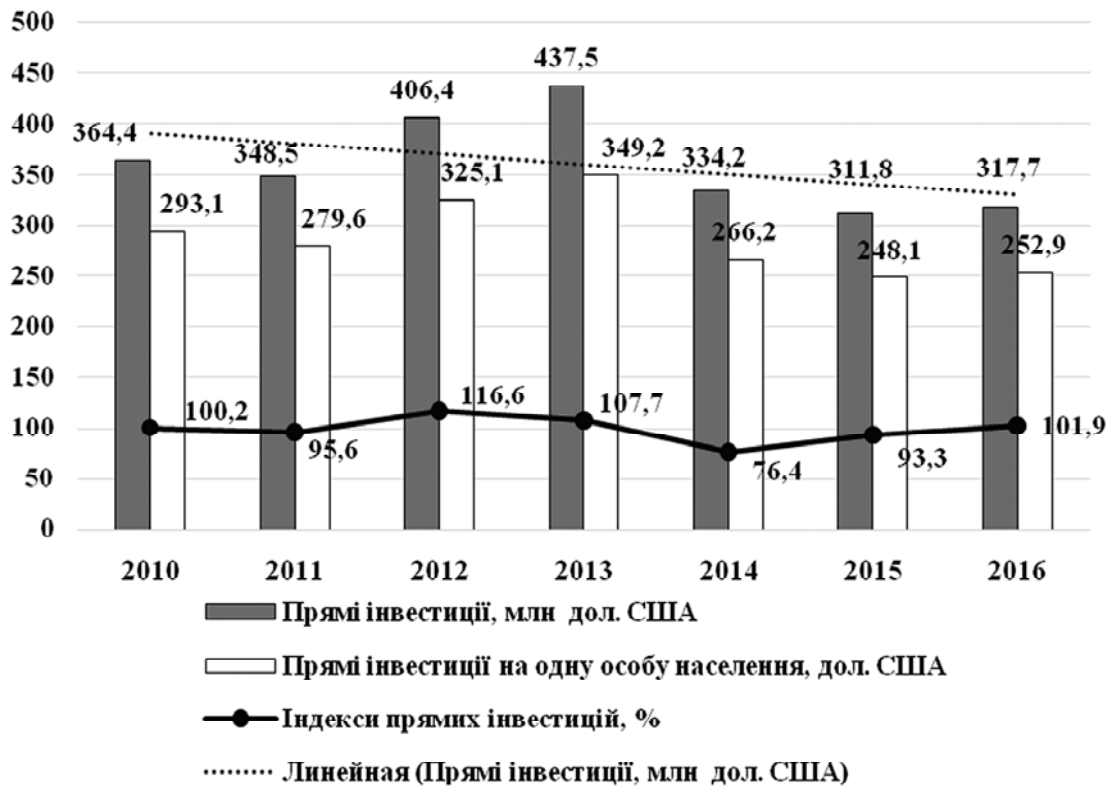


Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Закарпатську область, 2010–2016 рр.

Джерело: сформовано автором на підставі даних Головного управління статистики у Закарпатській області: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>

Таблиця 5. Реалізація інвестиційних проектів у Спеціальній економічній зоні (СЕЗ) та на Території пріоритетного розвитку (ТПР) Закарпатської області

Рік	Передбачено, тис. дол. США		Фактично надійшло інвестицій з початку, тис. дол. США		Освоєно інвестицій з початку, тис. дол. США		Відсоток освоєння інвестицій до обсягів передбачених проектами, з початку		Кількість проектів / виконавців
	проектами	на рік	реалізації проектів	звітнього року	реалізації проектів	звітнього року	реалізації проектів	звітнього року	
Спеціально економічні зони (СЕЗ) "Закарпаття"									
2010	270036.3	29364.9	248385.8	18764.5	223077.0	16985.9	82.6	57.8	13/13
2011	270036.3	29364.9	330562.0	82176.2	312542.0	89465.0	115.7	304.7	13/13
2012	270036.3	29144.9	335325.1	4763.1	321883.2	9341.2	119.2	32.1	13/13
2013	269092.6	12915.6	356701.0	21375.9	326419.8	4536.8	121.3	35.1	12/12
2014	268754.5	2125.5	361075.2	4716.2	332246.1	6168.3	123.6	290.2	11/11
2015	268754.5	110.0	364090.7	3015.5	336322.1	4076.0	125.1	3705.5	11/11
Території пріоритетного розвитку Закарпатської області									
2010	51309.2	1941.4	64593.7	49.2	62221.4	828.7	121.3	42.7	7/7
2011	23342.9	1941.4	39147.1	2549.3	33989.1	253.3	145.6	13.0	5/5
2012	22427.3	1941.4	39652.8	1860.2	32702.8	68.2	145.8	3.5	3/3
2013	22427.3	1941.4	39673.2	20.4	32723.2	20.4	145.9	1.1	3/3
2014	22427.3	1941.4	39699.2	26.0	32749.2	26.0	146.0	1.3	3/3
2015	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: сформовано автором на підставі даних Головного управління статистики у Закарпатській області / Надходження та освоєння інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку України за інвестиційними проектами: Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступ: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>

чи на високий природний та транзитний потенціал, рівень та розвиток інвестиційної інфраструктури в Закарпатській області є достатньо низьким, про що свідчать результати аналітичного дослідження.

Обсяги капітальних інвестицій мають довгостроковий вплив на діяльність підприємств, оскільки вони є базою для розширення їхньої виробничої діяльності. Тому, з одного боку, динаміка інвестицій є одним з індикаторів, який свідчить про потенціал розвитку економіки, а з іншого — дає змогу зробити висновок про ділові очікування підприємств. Що більший рівень капіталовкладень, то привабливіша для інвестора область. За період 2010—2016 років в економіку Закарпатської області вкладено 20,78 млрд грн капітальних інвестицій, однак динаміка їх залучення є нестабільною (табл. 2).

Щорічні обсяги залучених капітальних інвестицій у цей період коливаються в діапазоні між 2205 млн грн та 3778 млн грн, їх частка у відповідному щорічному загальноукраїнському показнику є незначною (зокрема 0,9—1,5 %), що виводить область на низькі позиції (18—24 місця) серед інших 27 регіонів України. Крім того, спостерігаються значні відставання області від середньоукраїнського показника залучення капітальних інвестицій (індекс росту по Україні складає 118% у 2016 році).

Значення індексу капітальних інвестицій по області (у відсотках до попереднього року) з 2011 р. також стрімко знижується з 133,7% у 2011 р. до 93,9% у 2016 р. (за винятком 2015 р. — 114,1%).

Питома вага капітальних інвестицій у ВРП області за період 2010—2016 років коливається в діапазоні 10,94—16,9%. При цьому з 2012 р. до 2015 р. спостерігається загальна негативна динаміка цього показника.

У розрізі міст та районів області найбільші обсяги капітальних інвестицій за досліджуваний період надійшли в м. Ужгород, Ужгородський район, м. Мукачево та Тячівський район. Щорічні обсяги капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу варіюються в період 2010—2016 рр. у діапазоні 1773,9 — 3007,0 грн впродовж 2013—2014 рр. динаміка цього показника є негативною. Річні обсяги капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу в області більш як удвічі нижчі відповідного середньоукраїнського показника, тому область займає низькі позиції серед інших областей України.

Структура капітальних інвестицій, залучених в економіку області за період 2010—2016 рр. за джерелами, є мінливою. Найбільша частка припадає на кошти підприємств та організацій (29,2—48,5%), на другому місці — кошти місцевих бюджетів (4,0—13,0%); незначною і такою, що характеризує тенденції до зменшення як у абсолютному вираженні, так і у відсотковому є частка державного бюджету, кредити банків та інші позики, кошти іноземних інвесторів є мізерними (табл. 3).

За останні роки найбільші обсяги капітальних інвестицій припадають на такі види економічної діяльності, як будівництво та промисловість, в які залучено за період 2010—2016 рр. більше 60% усіх капітальних інвестицій області. Позитивно слід відзначити зростання частки капітальних інвестицій у державне управління й оборону, обов'язкове соціальне страхування (табл. 4).

За структурою залучених інвестицій значна частка спрямовується у матеріальні активи. Зокрема за весь аналізований період 2010—2016 рр. більше як 99,0% із загального обсягу залучених капітальних інвестицій було спрямовано у матеріальні активи (зокрема, у

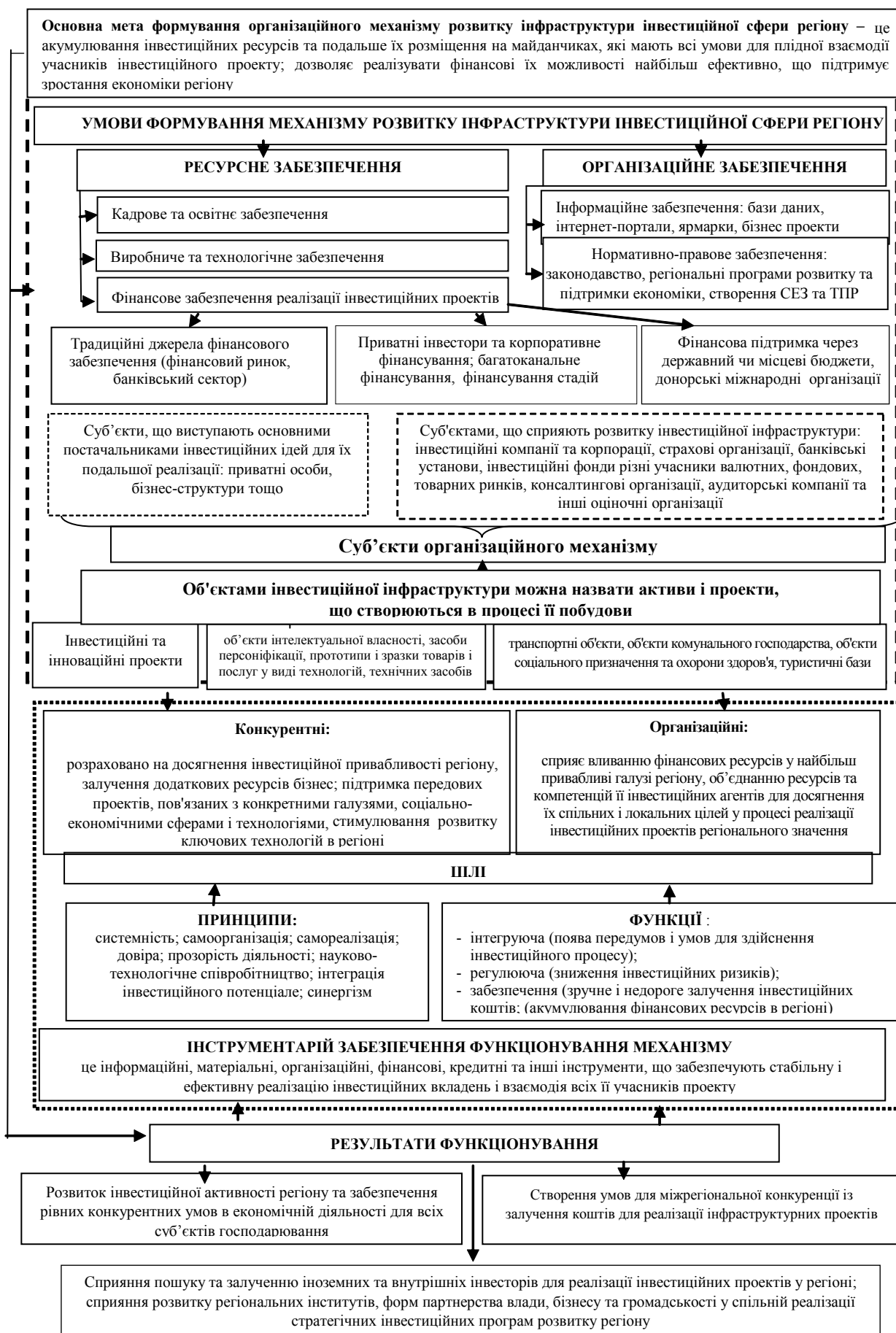


Рис. 2. Структурна схема механізму розвитку інфраструктури інвестиційної сфери в регіоні

Джерело: сформовано автором.

будівлі та споруди — понад 70%, у машини, обладнання та інвентар і транспортні засоби — близько 22%).

Станом на 01.01.2017 р. загальний обсяг залучених із початку інвестування прямих іноземних інвестицій в економіку області склав 317,7 млн дол. США. У 2012 р. та 2013 р. відбулися значні притоки інвестицій (406,4 млн дол. США та 437,5 млн дол. США відповідно), тоді як у період 2014—2016 рр. відбувся відтік іноземних інвестицій, про що наочно засвідчує індекс прямих іноземних інвестицій (рис. 1).

За період 2010—2016 рр. питома вага регіону у загальному обсязі залучених прямих іноземних інвестицій в Україну є незначною (0,79—0,86 %), а їх динаміка — нестабільною. За загальним значенням обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених з початку інвестування, область посідає середні позиції серед інших 27 регіонів України у рейтингу інвестиційної привабливості регіонів (12—16 місця за період, що аналізується).

Прямі іноземні інвестиції в економіку області надійшли з 47 країн світу, при цьому на 8 із них (Японія, Німеччина, Польща, Австрія, Нідерланди, США, Кіпр та Угорщина) близько 60% від загального обсягу. Найбільше прямих іноземних інвестицій залучено в такі міста та райони області: Ужгородський район, м. Мукачеве, м. Ужгород, Виноградівський район, Мукачівський район, м. Берегове. Загалом в області з іноземними інвестиціями функціонувало майже 900 підприємств.

За період 2010—2016 рр. в області спостерігалось загальне зниження обсягу залучених прямих іноземних інвестицій в розрахунку на одну особу (з 293,1 дол. США до 3252,9 дол. США) (рис. 1). Однак у 2012 р. та 2013 р. відбулося підвищення зазначеного показника і відповідно він зріс з 325,1 дол. США до рівня 2349,2 дол. США на одну особу. Однак, в цілому, досягнуті результати значно нижчі від відповідних загальноукраїнських значень (на 42—72% в різні роки), при цьому розрив між ними постійно зростає. Позиції Закарпатської області серед інших регіонів за обсягами прямих іноземних інвестицій в розрахунку на одну особу знизилися з 9 місця до 13.

За період 2010—2016 рр. найбільш привабливим видом економічної діяльності для прямого іноземного інвестування залишалась промисловість області, на яку припадає близько 80% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, втім, за останні три роки спостерігається значний відплив іноземних інвестицій за всіма видами економічної діяльності.

Важливу роль в інвестиційній активності Закарпатської області відіграли створена на період із 09.01.1999 р. до 09.01.2029 р. Спеціальна економічна зона "Закарпаття", а також запроваджений на період з 29.01.1999 р. до 28.01.2015 р. Спеціальний режим інвестиційної діяльності в Закарпатській області (Територія пріоритетного розвитку) (табл. 5).

За період 2010—2016 рр. суб'єктами СЕЗ "Закарпаття" та Територією пріоритетного розвитку в Закарпатській області передбачено інвестицій на суму 268,8 млн грн та 22,4 млн грн відповідно. Позитивно слід відзначити значне перебільшення фактичних та освоєних обсягів інвестицій у СЕЗ та ТПР. Серед інших функціонуючих у цей період спеціальних економічних зон України (загалом 10) та територій прі-

оритетного розвитку України (62) у вказаний період вони займали лідируючі позиції.

Із загального обсягу залучених інвестицій в Спеціальну економічну зону "Закарпаття" та територію пріоритетного розвитку в Закарпатській області іноземні інвестиції становлять 52,2 млн дол. США та 106,1 млн дол. США відповідно [11]. Частка освоєних інвестицій до обсягів передбачених проектами, з початку їх реалізації в Спеціальну економічну зону "Закарпаття" складала відповідно 125,1% (2015 р.) та Територію пріоритетного розвитку — 146,0% (2014 р.). За аналізований період у СЕЗ та ТПР реалізовувалось 13 проектів у СЕЗ "Закарпаття" та 7 проектів ТПР відповідно.

Варто відзначити, що інституційні засади розвитку інвестиційної інфраструктури в Закарпатській області регламентується Регіональною стратегією розвитку Закарпатської області на період до 2020 року, прийнятою Закарпатською обласною радою 06 березня 2015 року, а також, річними Програмами соціально-економічного розвитку області. Для реалізації Стратегії Закарпатською обласною радою прийнято План заходів з реалізації у 2015—2017 роках Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2020 року, в рамках якого визначено чотири Програми для реалізації проектів регіонального розвитку протягом 2015—2017 років.

Проаналізувавши отримані результати, можна відзначити, що інвестиційна активність регіону є низькою, про що свідчать: недостатнє інституційне забезпечення інвестиційної політики в регіонах та на місцях; недосконалість інструментів розкриття внутрішнього потенціалу регіонів; падіння обсягів залучення інвестицій внаслідок погіршення соціально-економічної ситуації в країні, неефективність окремих інструментів фінансування капітальних проектів; низька ефективність розподілу інвестицій, низька їх віддача. За окремими показниками інвестиційної привабливості Закарпатська область виступає у складі аутсайдерів серед регіонів України. Це свідчить, що розвиток регіональної інфраструктури практично не відбувається, або проходить дуже повільно.

Проаналізувавши отримані результати, ми прийшли до таких висновків, що для підвищення інвестиційного потенціалу та привабливості регіону першочерговим заходом має стати активізація інвестиційних процесів регіону. Зазначені завдання покладено на організаційний механізм розвитку інфраструктури інвестиційної сфери регіону, що включає: мету функціонування цього механізму, ресурсне забезпечення реалізації інвестиційних проектів регіону, об'єкти на які направлено процеси управління та розвитку, суб'єкти, що забезпечують реалізацію функціонування регіонів на інвестиційних засадах, функції, принципи. Схематично зазначений механізм представлено на рисунку 2.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отримані результати наукового дослідження засвідчили, що розвиток економіки Закарпатської області залежить від інвестиційної активності суб'єктів господарювання та від організації їх інвестиційних процесів, можливостей залучення ресурсів під конкретні інвес-

тиційні ресурси і бажання інвесторів фінансувати розвиток регіону. В організаційному контексті все це визначається спеціальним механізмом розвитку інвестиційної інфраструктури регіону. Як засвідчують аналітичні дослідження, сьогодні в Закарпатській області назріла нагальна необхідність активізації ефективного і якісного функціонування інфраструктури інвестиційної сфери регіону. Для цього в рамках наукового дослідження запропоновано структурну схему основних елементів механізму, які на наше переконання зможуть скоординувати діяльність інвестиційних інститутів в межах єдиної інфраструктурної системи регіону та всі аспекти удосконалення інвестиційних процесів з урахування інтересів усіх його учасників та економічної ефективності від реалізації проектів. Останнє має як методичне, так і практичне значення, а тому виступатиме предметом подальших наукових досліджень.

Література:

1. Лещук Г.В. Концептуальні детермінанти інвестиційної інфраструктури регіону / Г.В. Лещук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. — Вип. 24. — Т. 2. — С. 20—24.
2. Фроліна К.Л. Проблеми розвитку та активізації діяльності інвестиційної інфраструктури: регіональний аспект / В.Ф. Семенов, К.Л. Фроліна // Економіка та управління. — 2013. — № 4. — С. 107—111.
3. Бланк І.А. Инвестиционный менеджмент / И.А. Бланк — К.: МП "ИТЕМ" ЛТД "Юнайтед Лондон Трейд Лимитед", 1995. — С. 65—71.
4. Комашенко Т.А. Механізми розвитку інфраструктури інвестиційного ринку України: автореф. дис. ... канд. наук з дер. управ: спец. 25.00.02 — "Механізми державного управління" / Т.А. Комашенко; Національна академія державного управління при Президентіві України. — К., 2012. — 23 с.
5. Подерня-Масюк Ю.А. Формування інвестиційної інфраструктури регіону: автореф. дис. ... канд. ек. наук: спец. 08.00.05 — "Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка" / Ю.А. Подерня-Масюк; Луцький національний технічний університет. — Луцьк, 2010. — 24 с.
6. Бахматюк О.Р. Структурно-інституційні аспекти інвестиційної інфраструктури регіону / О.Р. Бахматюк // Економіка та держава. — 2013. — № 12. — С. 80—82.
7. Пілевич Д.С. Теоретичні аспекти формування інвестиційної політики в Україні / Д.С. Пілевич // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. — 2012. — № 4 (62). — С. 49—56.
8. Rosenstein Rodan P. Notes on the Theory of the "Big Push". In Economic Development tore Latin America. — N.Y., 1961. — 60 p.
9. Инвестиционная инфраструктура [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mir-investicyj.ru/investicii/investicyonnaya-infrastructura.php>.
10. Надходження та освоєння інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку України за інвестиційними проектами: Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>

11. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2020 року / ОДА Закарпатської області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua/>

12. Регіони України: [статистичний збірник] / Державна служба статистики України. — К., 2017. — 2 ч. — С. 323.

References:

1. Leschuk, H.V. (2017), "Conceptual determinants of the investment infrastructure of the region", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu — Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, vol. 24, pp. 20—24.
2. Frolina, K.L. and Semenov, V.F. (2013), "Problems of Development and Activation of Investment Infrastructure Activity: Regional Aspect", *Ekonomika ta upravlinnia — Economy and management*, vol. 4, pp. 107—111.
3. Blank, Y.A. (1995), *Investytsyonnyj menedzhment [Investment management]*, МР "YTEM" LTD "Yunajted London Trejd Lymyted", Kyiv, Ukraine.
4. Komashenko, T.A. (2012) "Mechanisms of Infrastructure Development of the Ukrainian Investment Market", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
5. Podernia-Masiuk, Yu.A. (2010), "Formation of the investment infrastructure of the region", Ph.D. Thesis, Economy, Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine.
6. Bakhmatiuk, O.R. (2013), "Structural-institutional aspects of the investment infrastructure of the region", *Ekonomika ta derzhava - Economy and state*, vol. 12, pp. 80—82.
7. Pilevych, D.S. (2012), "Theoretical Aspects of Formation of Investment Policy in Ukraine", *Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu - Bulletin of the Chernihiv State Technological University*, vol. 4 (62), pp. 49—56.
8. Rosenstein, R. P. (1961), Notes on the Theory of the "Big Push", In *Economic Development tore Latin America*, N.Y, USA.
9. mir-investicyj.ru (2018), "Investment Infrastructure", available at: <http://mir-investicyj.ru/investicii/investicyonnaya-infrastructura.php> (Accessed 28 March 2018).
10. State Statistics Service of Ukraine (2017), "Acquisition and development of investments in special (free) economic zones and territories of priority development of Ukraine for investment projects", available at: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua> (Accessed 28 March 2018).
11. Zakarpattia Regional State Administration (2017), "Strategy for the development of the Transcarpathian region for the period to 2020", available at: <http://www.carpathia.gov.ua> (Accessed 28 March 2018).
12. State Statistics Service of Ukraine (2017), *Rehiony Ukrainy [Regions of Ukraine]*, vol.2, State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2018 р.